

Rapport

Statlig sektor 2007

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

EKONOMISTYRNINGSVRKET

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som tillgänglig PDF och beställas från www.esv.se. Word-formatet kan tillhandahållas via Publikationsservice. För statligt anställda är ESV:s publikationer kostnadsfria, övriga debiteras.

Beställningar kan även göras via:
Ekonomistyrningsverket, Publikationsservice
Box 45316, 104 30 Stockholm
publikationsservice@esv.se
Fax: 08-690 41 01

Datum: April 9, 20082008-04-07

Dnr: 59-154/2008

ESV-nr:

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Margareta Söderhult

ISBN:

ISSN:

Tryckeri:

Innehåll

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över	4
Den statliga sektorns förmögenhet	5
Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav	7
Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret	7
AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten	8
Statliga bolag, banker och finansinstitut	9
Riksbanken	11

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten omfattar i huvudsak de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken, AP-fonderna och faller utanför den avgränsning (se avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar) som görs för statens konsoliderade balans- och resultaträkningar är den statliga sektorn i realiteten större.

Sammanställningen i detta kapitel görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över. När det gäller bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna.

Definitionen överensstämmer med definitionen av intresseföretag i årsredovisningslagen (1995:1554). Med denna definition bortfaller stiftelser som är självägande. Sammanställningen av den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag och finansinstitut, Riksbanken och AP-fonderna. Även Allmänna arvsfonden redovisas här med hänsyn till det väsentliga inflytande staten har i verksamheten utan att ha någon ekonomisk ägarandel. Under 2007 har nationalräkenskaperna övergått till att redovisa premiepensionssystemet i hushållssektorn i stället för som tidigare i socialförsäkringssektorn, i enlighet med principer fastställda av Europeiska unionen. Redovisningen av den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital i tabell 1 inkluderar således inte Premiepensionsmyndigheten (PPM) utan endast den statliga sektorn. PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital redovisas i särskild ordning i tabell 3.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar, ger en uppfattning av den totala statliga bokförda förmögenheten.

Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital framgår av tabell 1. När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen om den uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens ägarandel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder.

Någon fullständig eliminering av mellanhavanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte varit möjlig att göra eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom verkar de under olika regelverk. De elimineringar som gjorts för att undvika dubbelräkning framgår av tabellen 2.

Ålderspensionsreformen medförde under 1990-talet betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonderna och premiepensionssystemet. Sedan 1999 ska AP-fonderna enbart finansiera inkomstrelaterad ålderspension inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansierings- och betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepension flyttades därför från AP-fonderna till statsbudgeten. För att delvis motverka den ökade belastningen på statsbudgeten har medel överförts successivt under ett antal år från AP-fonderna till statsbudgeten i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (prop. 1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19, rskr. 1999/2000:181). Hittills överförda belopp uppgår till 245 miljarder kronor. År 2004 - 2007 överfördes inga medel utifrån ovan nämnda beslut. Vid överläggningar mellan de fem partierna, i juni 2004 fastställdes att pensionsöverenskommelsen ligger fast men att någon slutreglering inte skulle ske den 1 januari 2005. Riksdagen har därefter efterlyst en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet ska vidtas och när ett slutligt belopp i så fall ska föras över.

Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. Under dessa överläggningar har bedömningen gjorts att det under överblickbar tid kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden. I detta sammanhang har också frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet diskuterats. Mot bakgrund av dessa överläggningar anser regeringen att frågan om kriterier för ytterligare överföringar bör hanteras i samband med att frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet föreläggs riksdagen i proposition. Inkomstpensionssystemet uppvisade ett underskott på 82 miljarder kronor under 2007 vilket medförde att systemets samlade överskott minskade till 17 miljarder kronor.

Tabell 1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital
Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Myndigheter					
Summa tillgångar	817	864	942	1 002	1 017
Summa skulder	1 607	1 639	1 687	1 637	517
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-790	-775	-745	-635	-500
Summa skulder och kapital	817	864	942	1 002	1 017
Statliga bolag, banker och finansinstitut					
Summa tillgångar	946	1 021	1 159	1 213	1 331
Summa skulder	746	770	886	908	1 010
Nettoförmögenhet/Eget kapital	200	251	273	305	321
Summa skulder och kapital	946	1 021	1 159	1 213	1 331
Riksbanken					
Summa tillgångar	186	183	209	201	212
Summa skulder	114	119	149	138	150
Nettoförmögenhet/Eget kapital	72	64	60	63	62
Summa skulder och kapital	186	183	209	201	212
AP-fonderna					
Summa tillgångar	582	655	780	871	919
Summa skulder	5	9	11	13	21
Nettoförmögenhet/Eget kapital	577	646	769	858	898
Summa skulder och kapital	582	655	780	871	919
Allmänna arvsfonden					
Summa tillgångar	1	1	1	1	2
Summa skulder	1	1	1	1	2
Nettoförmögenhet/Eget kapital	0	0	0	0	0
Summa skulder och kapital	1	1	1	1	2
Den statliga sektorn elimineringar					
Summa tillgångar	-260	-277	-333	-371	-371
Summa skulder	-62	-59	-61	-68	-52
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-198	-218	-272	-303	-319
Summa skulder och kapital	-260	-277	-333	-371	-371
Den statliga sektorn totalt					
Summa tillgångar	2 272	2 447	2 758	2 917	3 110
Summa skulder	2 411	2 479	2 673	2 629	2 648
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-139	-32	85	288	462
Summa skulder och kapital	2 272	2 447	2 758	2 917	3 110

Vid utgången av 2007 var den statliga sektorns samlade tillgångar 3 110 miljarder kronor efter elimineringar av inomstatliga mellanhavanden. Sammantaget ökade tillgångarna under 2007 med 193 miljarder kronor. De samlade skulderna uppgick till 2 648 miljarder kronor 2007, vilket motsvarar en ökning med 19 miljarder kronor. Till följd av en gynnsam utveckling på aktiemarknaden ökade AP-fondernas tillgångar med 48 miljarder kronor och AP-fondernas egna kapital med 40 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital uppgick vid utgången av 2007 till 898 miljarder kronor.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 331 miljarder kronor, en ökning med 118 miljarder kronor. Motsvarande skulder ökade med 102 miljarder kronor till sammanlagt 1 010 miljarder kronor. De största förändringarna är hänförliga till Svensk Exportkredit AB och Sveriges

Bostadsfinansieringsbolag SBAB där tillgångar och skulder ökat med 68 miljarder kronor respektive 19 miljarder kronor samt Vattenfall AB vars tillgångar ökat med 15 miljarder kronor.

Sammantaget uppgick statens egna kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter elimineringar till 462 miljarder kronor. Ökningen med 174 miljarder kronor jämfört med 2006 beror främst på att de statliga myndigheternas nettoförmögenhet har förbättrats med 135 miljarder kronor och uppgår till -500 miljarder. Även AP-fonderna ökade det egna kapitalet med 40 miljarder kronor. Bland de statliga bolagen ökade Vattenfall AB:s eget kapital med 15 miljarder kronor.

Förändringarnas effekter på statens resultat- och balansräkningar beskrivs närmare i kapitlet Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.

Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav

Av bilagan Statliga myndigheter m.m. framgår vilka myndigheter som ingår i redovisningen över den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Regeringskansliet (not 26 till balansräkningen, Andelar i dotter- och intresseföretag).

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag, liksom Riksbankens grundfond, redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras nämnda innehav enligt tabell 2 mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret

AP-fondernas innehav av statspapper har eliminerats för att undvika dubbel redovisning. Innehavet av statspapper har eliminerats med nominellt belopp mot summa tillgångar och skulder. Statspappren utgörs av statsobligationer och tidigare år till en mindre del av statsskuldsväxlar.

Tabell 2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag) och AP-fondernas innehav av statspapper

	2003	2004	2005	2006	2007
Regeringskansliet	196 065	216 504	270 189	301 704	316 950
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Riksbanken	0	61	61	0	0
<i>Affärsverk</i>					
Luftfartsverket	156	150	153	162	170
Svenska kraftnät	324	351	415	422	477
Övriga myndigheter	60	63	57	45	43
AP-fonderna	61 277	59 579	60 597	68 038	52 488
Summa	258 882	277 708	332 472	371 371	371 128

PPM:s tillgångar ökade med 46 miljarder kronor jämfört med 2006 och uppgick vid utgången av 2007 till 341 miljarder kronor.

Tabell 3 PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Summa tillgångar	140	170	240	295	341
Summa skulder	142	172	242	297	342
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-2	-2	-2	-2	-1
Summa skulder och kapital	140	170	240	295	341

AP-fonderna och Premiensionsmyndigheten

AP-fondernas redovisning avser bokfört marknadsvärde. Det nya pensionssystemet infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna nya identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt. AP-fonderna ska förvalta svenska allmänna pensionsmedel så att kraven på långsiktigt hög avkastning i förhållande till risk tillgodoses.

Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fondsystemet eftersom den har obegränsade möjligheter att äga både noterade och onoterade företag. En betydande del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

I det allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievals-fonden är en värdepappersfond som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet. För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden. Såväl Premiesparfonden som Premievals-fonden förvaltas av Sjunde AP-fonden. Endast fondens egen verksamhet redovisas dock under Sjunde AP-fonden i tabell 4 nedan. Till skillnad från de övriga AP-fondernas tillgångar tillhör Sjunde AP-fondens förvaltade tillgångar premiepensionssystemet, dvs. de förvaltas för pensionsspararnas räkning. Tillgångarna hos de övriga AP-fonderna tillhör fördelningssystemet. Det finns två avvecklingsfonder som förvaltas av Första respektive Fjärde AP-fonden. De förvaltar fordringsbevis som ej är noterade på någon börs eller avsedda för allmän omsättning. Dessa medel ska avvecklas så fort som möjligt utan att värdet försämras och kommer därefter successivt att föras över till AP-fonderna. Första AP-fondens avvecklingsfond har under året slutligt fördelats till Första-Fjärde AP-fonderna.

Tabell 4 AP-fonderna 2007

Miljoner kronor

	Tillgångar	Skulder	Fondkapital
Första AP-fonden	220 748	1 957	218 791
Andra AP-fonden	229 711	2 199	227 512
Tredje AP-fonden	236 464	11 567	224 897
Fjärde AP-fonden	211 896	4 551	207 345
Sjätte AP-fonden	19 841	219	19 622
Sjunde AP-fonden	23	162	-139
Första AP-fondens avvecklingsfond	0	0	0
Fjärde AP-fondens avvecklingsfond	305	0	305
Summa	918 988	20 655	898 333

AP-fondernas sammanlagda resultat för 2007 är 37 miljarder kronor. Fondkapitalet påverkades dessutom av utbetalda pensionsmedel och administrationsersättningar till Försäkringskassan samt inbetalda pensionsavgifter, vilka netto tillfört kapital på totalt 4 miljarder kronor.

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas ålderspensioner som transferering. Skillnaden mellan inbetalda avgifter och utbetalda pensioner redovisas som nettoöverföring till ålderspensionssystemet under transfereringar (se även not 4 till resultaträkningen, Transfereringar). Åtaganden avseende ålderspension redovisas inte som skuld varken i den konsoliderade balansräkningen eller hos AP-fonderna utan redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital. Åtaganden i premiepensionssystemet redovisas som skuld i PPM:s årsredovisning.

Statliga bolag, banker och finansinstitut

I tabell 1 särredovisas statens tillgångar och skulder i statliga bolag, banker och finansinstitut där ägarandelen uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens andel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder. I bilaga återfinns en sammanställning av nyckeltal avseende kalenderåret 2007 för bolag med statligt ägande. I bilagan redovisas bolagens nyckeltal brutto och de summerar, efter elimineringar, till beloppen i sammanställningen över statliga sektorns förmögenhet (tabell 1). I tabell 1 ingår bolagen endast till den del de ägs av staten. Det högre värdet av bolagen i den statliga sektorn i jämförelse med det bokförda värdet enligt bilagan är främst hänförligt till Svenska Spel AB, vars bokförda värde endast uppgår till 260 tusen kronor, men i tabell 1 redovisas med beloppet 3,9 miljarder kronor. En närmare redogörelse för bolagens verksamhet och resultat 2007 kommer att presenteras senare i vår i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om statliga bolag.

Totalt finns ett sextiototal företag där staten äger mer än 20 procent av aktierna. Företagens bokförda värde uppgår till 318 miljarder kronor. De sex största bolagen är Vattenfall AB, Telia-Sonera AB, Civitas Holding AB (Vasakronan), Akademiska Hus AB, LKAB och Sveaskog AB som tillsammans svarar för 77 procent av det

bokförda värdet. Enbart Vattenfall AB och TeliaSonera AB motsvarar 49 procent av det bokförda värdet.

Den statliga sektorns förmögenhet påverkas av förvärv och försäljning av företag, omstruktureringar, bolagens resultat m.m.

AB Svensk Exportkredit har ökat sina tillgångar med 68 miljarder kronor. Det är bl.a. hänförligt till att efter införande av redovisning enligt IFRS har samtliga derivat och en del andra poster redovisats till verkligt värde istället för som tidigare upplupet anskaffningsvärde, vilket ökat tillgångarna med 16 miljarder kronor och skulderna med nästan lika mycket. Innehavet av obligationer och andra värdepapper har ökat med 30 miljarder kronor. Utlåningsökningen uppgår till 24 miljarder kronor mot kreditinstitut och allmänheten och i form av värdepapper. Skuldökningen med 68 miljarder kronor avser främst emitterade värdepapper.

Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB har ökat sina tillgångar med 19 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ökad utlåning till kreditinstitut samt ökat innehav av obligationer och andra räntebärande värdepapper i likviditetsreserv. Skulderna har ökat med 19 miljarder kronor till största delen avseende emitterade värdepapper och skulder till kreditinstitut. Nytt regelverk avseende kapitaltäckning kommer successivt att öka kapitalkravet under de kommande tre åren.

Vattenfall AB har ökat tillgångarna med 15 miljarder kronor samtidigt som skulderna minskat med 1,4 miljarder kronor. De största förändringarna av tillgångsvärden avser materiella anläggningstillgångar, som ökat med 13 miljarder kronor som en följd av investeringar. Av skulderna har främst uppskjuten skatteskuld minskat. Minskningen med 6,2 miljarder kronor är bl.a. hänförlig till reducerad skattesats i Tyskland. Statens andel av eget kapital har ökat med 15 miljarder kronor, främst som en följd av årets vinst på 20 miljarder kronor och positiva omräkningsdifferenser vid konsolidering av verksamhet i utlandet med 5,5 miljarder kronor. Eget kapital har påverkats negativt av utdelning till staten av 7,5 miljarder kronor och 2,0 miljarder kronor av valutasäkring av utländskt eget kapital samt med 0,6 miljarder kronor av kassaflödessäkring.

TeliaSoneras tillgångar uppgår till 217 miljarder kronor, varav statens andel uppgår till 81 miljarder kronor. Minskningen under året är 9,5 miljarder kronor, vilket avser räntebärande fordringar. Skulderna har ökat med 0,8 miljarder kronor, vilket främst avser en ökning av långfristig upplåning med 3,8 miljarder kronor samtidigt som kortfristiga lån minskat med 2,8 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har minskat med 10 miljarder kronor som ett resultat av utdelning till staten av 13 miljarder kronor och försäljning av aktier motsvarande en andel på 7,3 miljarder kronor. Minskningen har delvis kompensats av andelen av årets vinst 6,6 miljarder kronor och positiva valutakursdifferenser vid sidan av resultatet på 3,2 miljarder kronor.

Riksbanken

Riksbankens tillgångar har ökat med 11,2 miljarder kronor och skulderna med 11,5 miljarder kronor under året. Ökningen av tillgångarna avser främst banktillgodohavanden och värdepapper i utländsk valuta, som ökat med 5,6 miljarder kronor samt att guldreserven ökat i värde med 3,6 miljarder kronor. Skuldernas ökning kan främst hänföras till ökade väreregleringskonton för orealiserade vinster från effekter av förändrade valutakurser, priser och guldvärden med 11,6 miljarder kronor. Det egna kapitalet har minskat med 0,3 miljarder kronor, vilket förklaras av årets vinst 4,1 miljarder kronor reducerat med utdelning av 4,4 miljarder kronor till statsverket.

ESV utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av staten.
Vi tar fram bra beslutsunderlag för den ekonomiska politiken.
Vi skapar goda förutsättningar för regering och riksdag till en tydlig och effektiv styrning av statliga myndigheter.
Vi säkerställer god tillgång för myndigheterna till bra metoder och effektivt stöd i sin verksamhetsstyrning
ESV har bred och djup kompetens och arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.